

LAPUA

Kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2024-2029

Vahvuutena välittäminen

Taustaa:

Vahvat yhteisöt ja yhteistyö - kulttuurihyvinvointityö Lapualla

Lapuan kaupungin kulttuurihyvinvointisuunnitelmatyö aloitettiin syyskaudella 2023 osana kaupungin hyvinvointityötä. Suunnitelman laadintaprosessista on vastannut Kulttuurikeskus Vanhan Paukun johtoryhmä. Kulttuurihyvinvointityö rakentuu verkostoille ja yhteistyölle. Myös suunnitelman laadintaprosessi on ollut yhteistyötä ja verkostoissa olevaa asiantuntijuutta hyödyntävää. Tärkeässä roolissa ovat olleet kulttuurihyvinvointia tuottavat ja myös kuluttavat tahot, joiden arvokas panos suunnittelutyöhön näkyy ja kuuluu kulttuurihyvinvoinnin määrittelyssä, nykytilanteen arvioinnissa ja toimenpiteiden nimeämisessä. Osallistavana menetelmänä on käytetty erätauko-keskustelumenetelmää.

Lapuan kaupungin kulttuurihyvinvointisuunnitelma täydentää paikallisena asiakirjana maakunnallista kulttuurihyvinvointityötä ja rakentaa yhteyttä hyvinvointialueen kulttuurihyvinvointityöhön. Keskeistä on tuoda esille kulttuurihyvinvointityön mahdollisuuksia, vahvistaa olemassa olevia verkostoja ja rakentaa vahvempaa pohjaa. Suunnitelma on osa kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa ja tukeutuu vahvasti Lapuan kaupungin Onnen resepti - strategiaan. Hyvinvoinnin rakentaminen eri ikäryhmät huomioiden, hyvinvoivan arjen, elämänlaadun ja mielen hyvinvoinnin ja osallisuuden näkökulmat ovat yhdistäviä tekijöitä Lapuan kaupungin kokonaisvaltaisessa kehittämistyössä. Kokoavana arvona on #Vahvuutena välittäminen. Kulttuurihyvinvointisuunnitelman mukaiset toimenpiteet raportoidaan vuosittain osana Lapuan kaupungin hyvinvointikertomusta.

Taide ja kulttuuri tukevat yhteisöllisyyttä, sosiaalista pääomaa ja hyvinvointia.

Vahvuutena välittämisen ytimessä ovat osallisuuden lisääminen, yhteisöllisyyden kasvattaminen, kunnioittavan vuorovaikutuksen ja luottamuksen ilmapiirin vahvistaminen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääminen. Välittämisen ja osallisuuden toteuttamiseksi kulttuurihyvinvointisuunnitelma on laadittu toiminnalliseksi asiakirjaksi jokaiselle kuntalaiselle. Suunnitelma sanoittaa kulttuurihyvinvoinnin käsitettä ja määritelmää antaa työkaluja niin taiteen ja kulttuurin parissa toimiville. Suunnitelma antaa ja avaa erilaisia vuorovaikutuksen ja kohtaamisen tiloja yhteisöille, järjestöille, viranhaltijoille, kaikille kuntalaisille.

Ennen kaikkea kulttuurihyvinvointisuunnitelma tuo näkyväksi jo tehtävää arvokasta, moniammatillista kulttuurihyvinvointityötä ja tukee uusien toimintamallien ja -tapojen syntymistä - yhdessä toimien, hyvinvointia rakentaen.

Vahvuutena välittäminen

- esimerkkejä Lapuan kaupungin nykyisestä kulttuurihyvinvointityöstä

KulttuuriPaukku - Lapuan kaupungin kulttuuriopetussuunnitelma

KulttuuriPaukku on Lapuan varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen tavoitteellinen kulttuuriopetussuunnitelma, jolla pyritään takaamaan jokaiselle lapualaiselle lapselle ja nuorelle tasavertainen osallisuus ympäröivään kulttuuriin ja kulttuuriseen yleissivistykseen. Kulttuuriopetussuunnitelman tuella käsitellään monipuolisesti erilaisia taiteen aloja osana lapsen ja nuoren koulupolkuja.

Kaikukortti

Lapuan kaupunki on ollut mukana Kaikukortti -toiminnassa alkaen syksystä 2023. Kaikukortilla voit hankkia lippuja ja kurssipaikkoja Kaikukortti-toiminnassa mukana oleviin kohteisiin ja tapahtumiin. Kaikukortilla saa palveluita ja voi harrastaa ilmaiseksi. Mukana Kaikukortti -toiminnassa ovat kansalaisopisto, kaupunginkirjasto, kulttuuritoimi, musiikkiopisto ja liikuntatoimi.

Ilmaiset museot

Lapuan kaupungin museoihin kuuluvat taidemuseo, Pyhälahden valokuvaamomuseo, Lapuan liikkeen museo ja Patruunatehtaan museo. Kulttuuritoimi ylläpitää myös Patruunagalleriaa ja yhteistyössä Pohjanmaan valokuvakeskus ry:n kanssa valokuvagalleriaa. Kaikkiin näihin kohteisiin on vapaa pääsy.

Ikääntyvien kulttuuripalvelut palvelukodeissa

- Kulttuuripalveluiden kiertävät taidenäyttelyt
- Kansalaisopiston kurssitoiminta, konsertit, näytökset ja striimatut luennot
- Kirjaston kotipalvelu, kirjastonurkkaus ja siirtokirjakokoelmat, lukuhetket ja kaverikoiravierailut
- Musiikkiopiston oppilaskonsertit

Avoimet kulttuuritilaisuudet

Kaupungin eri toimijoiden järjestämistä kulttuuritilaisuuksista on avoimia kaikille ja ilmaisia suurin osa. Mikäli tilaisuuksissa on pääsymaksu, on se vapaaehtoinen. Näitä tilaisuuksia ovat esim. kansalaisopiston yleisöluennot, konsertit ja teatteri- ja balettiesitykset, kirjaston yleisötilaisuudet ja musiikkiopiston konsertit.

Lapuan harrastamisen malli

Harrastamisen Suomen malli mahdollistaa perusopetuksen vuosiluokkien 1-9 sekä lisäopetuksen oppilaille maksuttoman harrastamisen koulupäivän yhteydessä. Lapuan harrastamisen mallissa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan oppilaiden omia harrastustoiveita. Kerhojen vetäjinä toimii koulujen oma henkilöstö, eri järjestöt, kansalaisopiston ja musiikkiopiston opettajat.

SWOT-analyysi nykytilasta

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
<p>Useiden eri seurakuntien monipuolinen kulttuurityö -tavoittaa paljon ihmisiä Sosiaalinen pääoma ja sen mittaaminen: kanssakäymistä, yhteisöllisyyttä, yhteistä rikkautta ja voimavaraa (etenkin kun kaikki tuntuu synkältä) Kaikukortti otettu käyttöön syksyllä 2023 Päivitetty kulttuurikasvatussuunnitelma Ilmaiset museopalvelut Harrastamisen Lapuan malli Kulttuuri mukana kaupunkistrategiassa: Voimaa kulttuurista ja liikunnasta Vanhan Paukun toimijoiden palvelut ja yhteistyö Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa: sopimus kulttuuriyhteistyöstä olemassa Kulttuurihyvinvoinnin näkökulma nostettu esiin hyvinvointikertomuksessa 2023 Järjestötoiminta on aktiivista (kulttuuri- ja sote-yhdistykset)Paljon erilaisia maksuttomia kulttuuritapahtumia</p>	<p>Miten tavoittaa juuri ne, jotka eniten hyötyisivät kulttuurihyvinvointipalveluista? Yhteistyön varsinaiset rakenteet hyvinvointialueen kanssa vielä keskeneräiset Palveluiden saavutettavuus ja yhdenvertaisuus tarvitsee vahvistusta Kulttuurihyvinvoinnille ei omaa kohdennettua budjettia Ei toimivaa monialaista yhteistyönmallia (Lapualla vasta vähän kokemuksia aktiivisesta yhteistyöstä.)</p>
MAHDOLLISUUDET	UHAT
<p>Hakevan kulttuurihyvinvointitoiminnan kehittäminen, esim. kulttuuriluotsitoiminta Yhteistyön kehittäminen kolmannen sektorin toimijoiden kanssa Kulttuurihyvinvointityön ulottaminen osaksi neuvola- ja perhetoimintaa (esimerkkinä Jyväskylän kaupungin kulttuurineuvolatoiminta) Prosenttitaideperiaatteen käyttöönotto Yhteistyön vahvistaminen HVA:n kanssa</p>	<p>Kuntatalouden haasteet vaikuttavat myös kulttuurihyvinvointityöhön HVA:n taloushaasteet Ikärakenteen muutos Kulttuurihyvinvointityön merkitystä yksilön hyvinvoinnin tuottajana ei arvosteta riittävästi Järjestötoiminnan hiipuminen</p>

Erätaukokeskusteluiden havaintoja ja huomioita kulttuurihyvinvoinnista ja omasta taide- ja kulttuurisuhteesta.

Kulttuurihyvinvoinnilla tarkoitetaan yksilöllistä tai yhteisöllisesti jaettua kokemusta kulttuurin, taiteen ja luovan toiminnan hyvinvointia lisäävästä vaikutuksesta. Taide ja kulttuuri kuuluvat hyvään elämänlaatuun ja ovat osa elinikäistä oppimista. Suorat lainaukset keskusteluista on ryhmitelty Kulttuurihyvinvoinnin eri ulottuvuuksien mukaisesti*.

Arjen kulttuuri

Vahvuutta on se että kulttuuri on niin tiivis osa ihmisten arkea, se on niin veressä ja arjessa ettei sitä oikein erikseen enää tunnisteta

Mille tahansa uudelle asialle "altistuminen" rikastuttaa ja luo yhteyttä

Arjen kulttuurihyvinvointia on nähdyksi ja kuulluksi tuleminen

Taide- ja kulttuuriharrastukset

Tekeminen antaa luovuutta ja uskallusta

Haluan nauttia kulttuurista, niin että olen itse tekemässä sitä mikä tuottaa itselle hyvinvointia.

Laajasti ajatellen ja aistit mukana

Taiteen ja kulttuurin kokeminen yksin ja yhdessä

Kulttuurista voi löytää oman yhteisön. Yhteisö tukee omia jäseniä vaikeiden asioiden kanssa. Tuntee niin kuin tulisi kotiin.

Kulttuurin kautta otan itselleni omaa aikaa. Kun haluaa pitää hauskaa, osallistun kulttuuriin ystävien kanssa.

Harrastukset ovat ihmisenä kohtaamisen paikkoja

Kulttuuri on oivallinen työkalu yhteyden rakentamisessa itsen ja muihin

Yhteisesti jaetussa kokemuksessa ollaan kuitenkin omassa kokemuksessa, ollaanko usein samanaikaisesti molemmissa tiloissa

Taide osana ympäristöjä

Puistot, puutarhat, Jokilaakso ja Lapuajoki ovat tärkeitä elementtejä

Luontokohteissa on paljon käyttämättömiä mahdollisuuksia: taiteen ja tapahtumien vieminen luontoon, poluille, metsään

Kulttuurihyvinvointipalvelu

Palveluiden oltava saavutettavia ja yhdenvertaisia kaikille

Eri ikäryhmiä tulee huomioida ja tarjota palveluita myös heille, jotka ovat taloudellisesti heikommassa asemassa

Hyvinvointialueen sähköiset palvelut, esim sähköinen perhekeskus

Järjestöt, yhdistykset ja seurakunnat tärkeässä roolissa

*Lilja-Viherlampi, L-M.; Rosenlöf, A-M. 2019. Moninäkökulmainen kulttuurihyvinvointi. Teoksessa I. Tanskanen. (toim.) Taide töissä – Näkökulmia taiteen opetukseen sekä taiteilijan rooliin yhteisöissä. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 256. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 20 - 39.

Hakeva ja tukeva toiminta

Yhteistyö ja verkostot
hyteyhteistyö
järjestöt, yhdistykset
osallisuus ja osallistaminen

Jaettu tieto kulttuurin hyvinvointivaikutuksista
tiedottaminen
osallisuus ja osallistaminen
kulttuurisen hyvinvointityön koulutus ja kehittäminen

Kulttuurihyvinvointi osana kaupungin arvoja ja strategiaa
Vahvuutena välittäminen
Hyvinvointistrategia ja hyvinvointikertomus
Kulttuurihyvinvointia tukevan toiminnan riittävä resursointi

Lapuan kaupungin kulttuurihyvinvoinnin timanttinen malli

Toimenpide-ehdotuksia

Saavutettavuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon kehittäminen

- Hakevan kulttuurihyvinvointitoiminnan kehittäminen: Selvitetään ja tehdään ehdotus kulttuuriluotsitoiminnan käynnistämisen mahdollisuuksista Lapualla. Yhteistyössä kansalaisopisto, kulttuuritoimi, hyvinvointialue, alueen järjestöt
- Toiminnan ja tilojen kehittäminen saavutettavammiksi: -matalan kynnyksen toiminta, tilojen käytettävyystiedot

Toisen asteen kulttuuriopetussuunnitelma

- Toisen asteen kulttuuriopetussuunnitelman laatiminen yhteistyössä Kauhavan kaupungin ja alueen toisen asteen oppilaitosten kanssa (lukiot, ammattikoulut, Step-opisto).

Prosenttitaideperiaatteen käyttöönotto

- Selvitetään prosenttitaiteen periaatteen käyttömahdollisuudet, jotta julkisen taiteen kohteita voidaan lisätä Lapualla uusien rakennusten tai laajojen peruskorjausten yhteydessä.

Yhteistyön rakenteiden vahvistaminen

- Kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi vuoropuhelun kehittäminen hyvinvointialueen kanssa - yhteyshenkilöt ja toimivat verkostot
- Järjestöjen ja yhdistysten kulttuurihyvinvointityön tukeminen esim. tilajärjestelyillä ja avustuksin
- Paikallisen kulttuuriosaamisen ja asiantuntemuksen hyödyntäminen kehittämistyössä ja erilaisten tapahtumien toteutuksessa

Kulttuurihyvinvoinnin näkyväksi tekeminen

- Olemassa olevien kulttuurihyvinvointimittareiden hyödyntäminen ja paikallisen mitattavan tiedon kerääminen, yhteinen koonti paikallisten toimijoiden eri aineistoista osaksi hyvinvointisuunnitelmaa
- Kulttuurihyvinvoinnin käsitteen ja kulttuurihyvinvointitietouden jakaminen luottamushenkilöille, viranhaltioille, suurelle yleisölle. Keinoina esim. luennot, osallistavat tilaisuudet, koulutukset
- Kulttuurihyvinvoinnin viestinnän kehittäminen: monikanavaisuus, asiakaskokemukset, tarinallistaminen. Hyödynnetään Lapuan kaupungin hyvinvointisivustoa, uutisia ja Vanhan Paukun uutiskirjettä. Käytetään aktiivisesti jo näkyvyyttä saanutta hastagia #vahvuutenavälittänen ja #hyviä uutisia lapualta
- Kulttuurihyvinvointi osaksi jokaisen arkea - taiteen ja kulttuurin tilaisuudet rakennetussa ympäristössä ja luonnossa

Kulttuurihyvinvointi osana kaupungin arvoja ja strategiaa

- Tuodaan kulttuurihyvinvointityö näkyväksi kaupungin arvojen ja strategian yhteydessä
- Turvataan riittävät resurssit kulttuurihyvinvointityön tekemiselle
- Osallistava budjetointi osana kulttuurihyvinvointitoimenpiteitä

Kulttuurihyvinvointisuunnitelman laadintaan osallistuneet tahot

Kulttuurikeskus Vanhan Paukun johtotiimi
Lapuan kaupungin hyvinvointikoordinaattori

Erätauko -keskustelutilaisuuksiin osallistuneet tahot:

- Lapuan kaupungin hyvinvointilautakunta/kaupunginhallitus
- Lapuan kaupungin nuorisovaltuusto
- Lapuan kaupungin vanhusneuvosto
- Hyvä EP
- Alueen oppilaitokset
- Lapuan taiteilijayhdistys ry
- Eri oppilaitosten opiskelijat(lukio, musiikkiopisto, taidekoulu, kansalaisopisto)

Linkkejä

Lapuan kaupungin Onnen resepti <https://lapua.fi/info/strategia/>

Etelä-Pohjanmaan kulttuurihyvinvointisuunnitelma <https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2022/08/Kulttuurihyvinvoinnin-liite-7.3.2022-fonttia-muokattu.pdf>